Tiina Haapasalo

21.9.2018

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Liikenne- ja viestintäviraston ja Väyläviraston perustaminen ja esityksen täydentäminen

Liikenne- ja viestintäministeriö on täydentänyt esityksiä laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta ja Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta sekä näihin liittyviä lakeja (HE 61/2018 vp). Täydennystarve johtuu muiden virastouudistukseen liittyvien esitysten viivästymisestä eduskunnassa niin, että ne saattaisivat myöhentää uusien virastojen mahdollisuuden aloittaa toimintansa jo 1.1.2019.

Nämä muut esitykset koskevat maakuntauudistusta (HE 15/2017 vp), hallituksen esitystä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) sekä tieliikennelain kokonaisuudistusta (HE 180/2017 vp). Lisäksi tarkoitus on tehdä teknisiä muutoksia lakiehdotuksiin myös muilta osin.

Esityksessä ehdotetaan, että maakuntauudistusta koskevat viittaukset tai tekstiosuudet poistetaan lakiehdotuksista. Viittaukset oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (HE 29/2018 vp) esitetään muutettavaksi viittauksiksi hallintolainkäyttölakiin (586/1996). Viittauksia EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen poistettaisiin siltä osin kuin niitä voidaan pitää tarpeettomina. Tieliikennelaista annetun hallituksen esityksen (HE 180/2017 vp) liitelakeihin perustuvia säännöksiä muutetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavaan muotoon. Lisäksi esitykseen lisätään tieliikennelakia (267/1981) koskevat muutosehdotukset. Pelastuslakia koskeva lakiehdotus ehdotetaan poistettavaksi esityksestä, koska sen käsittely eduskunnassa on vielä kesken. Maakuntauudistuksen liikennettä koskevat henkilö- ja tehtäväsiirrot on tarkoitus tuoda eduskunnan käsiteltäväksi erillisellä hallituksen esityksellä syksyllä 2018.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lla ei ole huomautettavaa näihin täydennyksiin. Virastouudistuksen osalta viitataan siitä viimeksi eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle 25.5.2018 annettuun lausuntoon.

Asiantuntijalausunto eduskunnalle 25.5.2018

Hallituksen esityksen mukaan Liikenneviraston viranomaistoiminnot, Liikenteen turvallisuusvirasto ja Viestintävirasto yhdistettäisiin uudeksi Liikenne- ja viestintävirastoksi. Liikenneviraston tie-, rautatie- ja meriliikenteen seurannan ja häiriötilanteiden tiedottamisen toiminnot yhtiöitettäisiin valtion osakeyhtiöksi. Jäljelle jäävä osa Liikennevirastosta nimettäisiin Väylävirastoksi.

Uudistuksella ministeriö haluaa vahvistaa virastojen ohjausta, keskinäistä vuorovaikutusta ja hallinnon tuottavuutta. Ministeriö arvioi, että Liikenne- ja viestintäviraston perustaminen toisi nopeastikin säästöjä ja toiminnallista tehokkuutta.

Esityksen vaikutusten on arvioitu syntyvän pääosin Liikenneviraston tie- ja meriliikenteen seurannan yhtiöittämisen kautta, josta on erillinen esitys. Muiden virastojen rakennemuutosten ei ole arvioutu tuovan konkreettisia vaikutuksia. Valtiontalouteen vaikutuksia ei synny, koska virastojen tehtävät tai henkilökunta eivät muutu. Pitemmällä aikavälillä tiedon hyödyntämisen arvioidaan synnyttävän uutta liiketoimintaa vapaassa markkinassa. Tältä osin esityksessä viitataan liikennemarkkinan kokoon Suomessa.

Esityksessä muutoksen päällimmäinen motivaatio on ministeriön näkemys ja tahtotila hallinnonalan virastojen tulevista rakenteista ja niiden ohjaamisesta. Muut vaikutukset, taloudelliset tai toiminnalliset, ovat vähäisempiä.

Julkishallinnon jatkuva tehostaminen on kannatettavaa organisaatiorakenteista riippumatta. Johtaminen, ohjaus, asiakkuusosaaminen ja sidosryhmäyhteistyö ovat siinä vahvoja keinoja. Myös hallinnonalan ulkopuolinen evaluointi voisi kirkastaa kehittämiskohteita.

Toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti niin globaalisti kuin paikallisesti ja julkishallinnon on hyvä olla kehityksessä kiinni, jotta se voi omilla keinoillaan luoda edellytyksiä elinkeinoelämälle ja kansalaisille.

Tiedon hyödyntäminen ja liiketoimintojen syntyminen yrityksissä ei kuitenkaan ole, eikä voi olla riippuvainen yhden valtion hallinnonalan virastojen rakenteesta. Liikennehallinnossa syntyy julkisia tietovarantoja,

joita tulee avata edelleen, kuten Liikenneviraston ja Trafin tietovarantojen kohdalla on tehty. Tiedot tulee avata riippumatta siitä, millaisessa virastomuodossa palveluja tuotetaan valtion rahoituksella.

Tietojen avaamisen ohella elinkeinoelämän järjestöjä ja yrityksiä mietityttää Liikenneviraston jakaminen kolmeen eri organisaatioon.

Virasto tuntee liikennejärjestelmän ja liikenneväylien tilanteen ja kehittämistarpeet sekä päätöksenteon valtakunnalliset ja alueelliset prosessit. Liikenne on seurausta yritysten ja kansalaisten liikkumis- ja kuljettamistarpeista. Liikenneväylät mahdollistavat elinkeinotoiminnan, asumisen ja maankäytön kehittämisen, jossa vahvoja muutosvoimia ovat kaupungistuminen, työvoiman liikkuvuus sekä ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin vastaaminen.

Liikenneratkaisuihin sekä liikenneväylien ja maankäytön suunnitteluun liittyvät merkittävät taloudelliset intressit koskevat maanomistajia, kiinteistöjen omistajia ja kehittäjiä, yritystoimintaa ja liikenneväylien käyttäjiä. Taloudellisten vaikutusten osaaminen ja hallinta edellyttää vahvaa osaamista ja koherenttia valmisteluprosessia.

Elinkeinoelämä ja yritykset ovat arvostaneet Liikenneviraston tapaa perehtyä asiakkaiden tarpeisiin ja edistää yritysten liikenteellistä ja logistista toimintaympäristöä. Liikennevirasto on asiakaslähtöisesti, systemaattisesti ja oma-aloitteisesti perehtynyt elinkeinoelämän liikennetarpeisiin ja kehittänyt yhteydenpitoa. Tästä on tullut erityisesti viime vuosina hyvää palautetta yrityksiltä Liikennevirastolle.

Muutoksessa tulee varmistaa liikenneviraston vahva osaaminen sekä yhteistyökyky asiakkaiden kanssa ja liikennejärjestelmän kehittämisessä. Liikenneviraston jakaminen kolmeen eri organisaatioon saattaa heikentää liikenneväyliin, liikenteeseen ja maankäyttöön liittyvää viranomaistyötä eikä siten vastaa yritysten tarpeita, eikä ole toivottavaa. Muutoksilla saatetaan tältä osin heikentää hallinnonalan kykyä vastata asiakastarpeisiin ja toimintaympäristön muutoksiin.

Liikenteen hallinnonalalla kaikki organisaatiorakenteet ovat muutoksessa yhtä aikaa. Liikenneviraston pilkkomisen, Viestintäviraston ja Trafin yhdistämisen sekä yhden valtionyhtiön perustamisen rinnalla edessä on maakuntauudistus, jonka myötä ELY-keskukset lakkaavat ja alueellisen tienpidon vastuu siirtyy maakunnille. Myös maakuntien kanssa neuvottelemiseen ja sopimiseen tarvitaan vahva Liikennevirasto, jotta tienpidon kustannustehokkuus ja liikennejärjestelmän valtakunnallinen kehittäminen ohjaavat toimintaa.

Kokonaisuudistuksessa tulisi varmistaa, että julkishallinnon toiminta tehostuu ja kevenee. Riskinä voi olla, että hallinnolliset tasot ja viranomaisten keskinäiset sopimukset, ohjaus ja valvonta lisääntyvät.

Liikenneviraston pilkkomisen lisäksi yritysten näkemyksiä on tullut viestintävirastossa sijaitsevan kyberturvallisuuskeskuksen sijoittamisesta. Liikenteen sääntely-, lupa- valvonta- ja rekisteripalvelujen yhteyteen nähdään rajallisesti synergiaa.

Kyberturvallisuuskeskuksen toimintaan ollaan tyytyväisiä ja keskuksen toimintaedellytykset sekä resurssit tulee turvata uudistuksen yhteydessä. Kyberturvallisuus palvelee laajasti kaikkia toimialoja, kuten finanssi- ja pankkisektoria, terveys- ja hyvinvointipalveluja, mediaa ja tiedonvälitystä, viihdeteollisuutta ja niin edelleen. Näin ollen voisi olla paikallaan arvioida liikenne- ja viestintäministeriötä laajemmin koko valtioneuvoston piirissä kyberturvallisuuskeskuksen sijoittuminen.